Oplata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Рік III. Луцьк, Четвер дня 26 Січня 1928 р. Ч. 7 (68).

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА

Орган Української Національної Думки

Ціна 20 гр. | Виходить що-четверга й неділі. | Адреса редакції й адміністрації: ЛУЦЬК на Волині, Алеї Б. Хороброго, 18

Передплата: в краю: на 1 місяць 1 зол., на чвертьрічно 3 зол., на пів року 5 зол. 50 гр., рік 10 зол.; за границею: на рік 2 америк. долари або їх вартість в вншій валют

Рукописів не звертається. —Оголошення після умови. Непідписаних дописів не приймається.

Переконаються за пізно.

Чим близше до виборів, тим більше переконуються наші люде, а навіть ріжні „партійні лідери“, що про що-небудь говорити, чи щось постановляти лекше, як робити, чи здійснювати свої постанови. Отак з легкої руки повирішували ріжні групи й групки йти до виборів окремими списками, а коли дійшло до діла, то показується, що не туди стежка в горох. Виявляються на кожному кроці просто непереможні труднощі, які кожному нагадують: **де є загроза інтересам цілого народу, там весь народ повинен стати спільно на свій захист.**

Коли тільки балакалось про вибори, то кожний кричав про свої сили і впливи та про своїх людей. Коли-ж прийшло до діла, то й сили чорт взяв і людей бігма. А найважніще, що народня маса зовсім інакше подивилась на вибрики окремих груп, як того їм хотілось, і рішучо заявила: без нас нічого не вдієте! У масі відразу взяв верх здоровий розсудок, який підсказав їй: коли підемо всі разом, то й справа для всіх буде ясна й труднощі лекше буде поборювати й баламутству не буде доступу до народу; коли-ж розіб'ємсь на малі групи, то лекше буде нас побивати нашим противникам, та й самі себе ми будемо ослаблювати, а вже що до тих труднощів, які вже виявляються на місцях, то й дійсно годі буде їм протиставитись. Під їх впливом народ, коли й не дуже розіб'ється, то більше зовсім не схоче, чи побоїться піти до виборів.

Цього не взяли на увагу ріжні „лідери“ і видно хочуть переконатися, як то воно вийде. Веселого для себе нічого не дочекаються. Але про це не варто й думати. Хай ломлять собі над тим голови ті, що заварили непотрібну кашу.

Натомість народ тепер без ніяких застережень знає, що до виборів створився тепер такий самий бльок, який був у 1922 році. Тепер вже нічого гадати, вгадувати, вибірати, бо вибір зробив народ ще в 1922 році. Тепер тільки довідається, під яким номером піде його листа з 1922 року і з таким нумерком піде до виборів.

Народ піде разом, за спільну українську листу в бльоку з непольськими народами в Польщі. Про це переконаються і ріжні груповці, які своєю розбивацькою роботою можуть все таки нашкодити. Переконаються і покаються, але за пізно.

Треба вчитись;
Ще з маленьку треба вчитись,
Як на світі жити,
А то битимуть, та й дуже!

Шевченко.

Побіда здорового розуму!

Останньої середи, себто 18-го січня, підписано у Варшаві протокол порозуміння поміж УНДО (Українським Національно-Демократичним Об'єднанням), Селянським Союзом та безпартійними діячами Волині, Холмщини, Підляшша і Полісся у справі спільної виборчої акції. Це порозуміння прийшло після двох з'їздів у Ковлі, 9 і 13 ц. м. Під протоколом згоди поклали свої підписи: голова партії УНДО д-р Дмитро Левицький, б. посол Хруцький і б. сенатор М. Черкавський, відомі холмсько-волинські діячі та одночасно члени Центр. Комітету УНДО, голова Сель-Союза б. посол Павло Васильчук і секретар Українського Соймового Клюбу п. Вол. Косоноцький, як член ЦК Сель Союза та від імени безпартійних діячів: п. Серветник з Костополя і п. Артемюк з Берестя. На основі підписаного порозуміння, складаний у Ковлі Український Центральний Виборчий Комітет для Волині, Холмщини, Підляшша і Полісся увійшов, як автономна одиниця до Бльоку Непольських Народів) („національних меншостей“). А що в той самий час відбувалися у Варшаві наради всіх представників усіх непольських народів, що створили спільний виборчий Бльок, тож негайно після заключеної внутрішньо української згоди в засіданні Комітету Бльоку взяли участь крім українських представників Східної Галичини—представники Волині, Холмщини, Підляшша й Полісся. Тогож самого дня завершено згоду в цілому Бльоку й негайно складено спільну виборчу (т. зв. державну) лісту, аби в приписаному речинці внести її на руки Головного Виборчого Комісаря у Варшаві.

Побідив здоровий розум! Побідило почування патріотизму і розуміння **правдивих** інтересів найширших мас українського народу під Польщею. Побідило пізнання правди, що нарід стоїть понад усіма партіями і що бувають в історії народу моменти, в яких усі партії, що стоять на суто-національному ґрунті, **мусять** єднатися задля спільних цілей, забуваючи на всі партійні чвари й партійне суперництво. Сталася радісна подія, що соціялістична партія „Селянський Союз“ на північно-українських землях (Холмщині і и.), об'єдналася у виборчій роботі з націоналістичною партією „УНДО“, яка організаційною сіткою обняла всю Східну Галичину. До цієї радісної події причинилися у чималій мірі безпартійні, просвітянські й господарські діячі, які з свого боку доклали всіх сил, аби вирівняти суто партійні ріжниці двох названих партій, та які теж самі зрозуміли, що в часі гарячкової організаційної роботи, якої вимагає виборчий акт, годі ходити самопасом і треба об'єднуватися довкола істнуючих уже партійно-організаційних центрів.

Таким робом створено український національний фронт. Правда, він міг би бути ще ширший, ще кращий. Бо ось до цього фронту не належить ще „Українська Соціялістично-Радикальна Партія“, а також осторонь стоять ще деякі українські діячі, які моглиби внести у спільний скарб чималий капітал своїм особистим досвідом і своїми здібностями. Але на це нема жадної ради. Українські галицькі газети оголосили саме документи п. н. „Хто винен? Чому нема українського фронту?“ Там наведено докладно хід переговорів між УНДО-м і радикалами: досить лише уважно перечитати ті документи щоби знати, хто завинив, що ці дві найстарші взагалі українські партії не йдуть до виборів рука об руку! УНДО, радикали й Сель-Союз—всі три партії спіраються на селянські маси, всі голосять: „земля трудовому народові!“, всі боронять національних українських ідеалів, всі три поборюють комуністів, московські зятії й польські зазіхання і залипянки. Чому-ж їм не йти разом?! Чи справді тії ріжниці поглядів на ріжні ділянки суспільницького життя такі великі, що не можна забути про них навіть в обличчю небезпеки від спільного ворога?! Нині, коли істнує бльок поміж УНДО-м і Сельсоюзом—відпала остання розумна причина, чому радикали мали би йти до виборів окремо. Передусім відноситься це до Волині, де в нинішній ситуації тамошнім радикальним діячам не лишається нішо иншого, як: 1) іти спільним фронтом з УНДО, Сельсоюзом і безпартійними або 2) усунутися від виборів.

Те саме торкається тої групи безпартійних, які досіль стояли осторонь організованої української виборчої акції. Якщо дехто з тієї групи накладав з „Українською Нивою“, то після того, як „Укр. Нива“ „пустила фарбу“ (або вірніще: як їй цю фарбу пустили!), ні один чесний і порядний український патріот-громадянин в таборі „Української Ниви“ на знайдеться. Отже для усіх тих, які не хотять ані йти на службу „сільним міра сєво“, ані йти не безвиглядне й безглузде розбивання національних сил—ті мусять або й собі пристати до нинішнього українського Центрального Українського Виборчого Комітету, або усунутися в тінь і бодай не перешкоджати робити другим путне діло!

Радіючи і з цілого серця витаючи побіду українського здорового розуму, кличемо всіх, хто цього розуму до решти ще не позбавлений, аби далі не вели своєї безглуздої гри! Хто не хоче працювати на „Сель-Роба“ ні на **польські** мандати — той хай поможе Українському Центральному Виборчому Комітетові. Хай живе український національний фронт! Хай живе Бльок Непольських Народів!

Хочуть дурити по старому.

Аж смішно, які то люде наївні, чи може думають, що хтось такий дурний, що злапається на старий гачок, який закидається на наших селян. Наспіли вибори до сойму й сенату і ото, як пять літ тому, читаємо знов: в сель-робівському „Нашому Життю“: „Земля селянам“. „То що піддає духа в боротьбі за землю, називається партією Сель-Роб“ —І читаємо на самому вступі у відозві. „Чого хоче селянська партія „Визволення“ (по українськи написане!): „Визволенне“ хоче, щоби земля була в руках того, хто її обробляє“.—Думають собі—на таку хорошу приману то здохне, а злапається кожний дядько. Хоч самі дуже добре знають, що це тільки звичайна примава на селянські голоси при виборах.

У 1922 році дійсно вдалося отому „Визволеню“ наловити чимало українських душ на Поліссю, а ще більше білоруських душ на білоруських землях. Але вже тоді волинські українці дуже добре зрозуміли, чим то пахне ота „земля“ у всяких „визволенських“ відозвах, й рішив, що „не хлібом одним живе людина“. Наш народ пішов за своїм українським правом, розуміючи, що з правом і з землею є така сама історія, як у вірі Христовій: просіть ласки Божої, а все инше приложиться вам: добивайтесь свого права, а тоді й землю матимете.

Тим більше цю правду розуміє наш народ тепер. Адже є в нас чимало людей, що й землі досить мають, але це їх не задовольняє. Що з тої землі, коли користи з неї мало. Що з того, що ми оброблятимемо землю, а хліб з неї хто инший їстиме? Ні! Право нам потрібне! Таке право, як мають инші народи, а тоді землі у нікого просити не будемо, бо нею ми самі завідуватимемо.

І тому смішні оті зі своєю приманою „землею“. Народ піде до виборів не за приманою, а з тими людьми, що боролися, борються й будуть боротися за найвище право кожного народу—рішати самому про свою долю. Так йшов наш народ до виборів у 1922 році, так піде тепер, так буде йти так довго, поки не діб'ється свого, поки не засяде „в народів вільнім колі“. Бо тільки й тоді остаточно і по волі народу розвяжеться й питання про землю.—Тут вже трудно наш народ збаламутити, та ще втертими й відомими способами. Український народ голосуватиме за тими, що до виборів у першу чергу як українці йдуть.

Звернімо увагу на Сарни.

З Сарн ми отримуємо таку замітку: „Слід би звернути пильну увагу на м. Сарни, та заснувати тут повітовий виборчий комітет. Сарни сплять і самі не пробудяться ніколи, бо немає там відповідних людей. Праця жде негайно працьовників. Пора!“.

Дійсно пора, але за партійними груповими та особистими чварами у свідоміщих районах немає кому подумати про глухі закутки.

„Ініціятива селян“.

На другий день Водохреща відбулись в Луцьку в салі Т-ва „Просвіта“ цікаві передвиборчі збори. Відчинив їх п. Лобурський, дяк з Романова піддубецької гміни, його ж ... обраною з ... П. Лобурський заявив у своїй промові, що збори скликано з „ініціятиви селян“. Нарікав на те, що в передвиборчій акції поминається селян, що справами керують ті, що поклоняються Москві і жидівству (ще про одну столицю „благорозумно“ промовчав), що народ не буде мати в соймі своїх представників, бо дотеперішні тільки „пили чарну каву з лікером“, що „ми-ж діти одної матері і тому—геть з інтернаціоналом, геть з бльоком“. Одним словом п. Лобурський шив такими нитками, що одразу видко було, звідки походить ціла ота „ініціятива селян“.

Наприкінці зборів обрано виборчий комітет, який мав би скликати з'їзд з метою вибрати кандидатів на послів. Між иншими до того комітету обрано п.п. Лобурського, Ковалевського, Савицького і Петриківського. Селяне не спішилися входити до комітету і тільки з тяжкою бідою вдалося 3-ох таки до нього втягнути.

На зборах був між иншими випадково посол Підгірський, але той до нічого не мішався. Натомість був також випадково сен. Черкавський, який став в оборону цілої парляментарної репрезентації без огляду на партійні групи, які у ній потворилися і з'ясував докладно суть діяльности парл. репрезентації і помилковість окремих її груп чи навіть членів. Після того з'ясував зібраним теперішню передвиборчу ситуацію і причини, які довели до створення бльоку непольських народів, та закликав зібраних до об'єднаного українського фронту при виборах.

Справу створення бльоку не польських народів доповнив ще п. Гр Гладкий, який схарактеризував самі збори таким спогадом:

Хто служив в українській армії у 1919 р., той з певністю знає славну „пашковицьку республіку“ в Проскурівськім повіті. Пашківці всіх били: і денікінців і більшовиків і своїх таки „петлюрівців“ і поляків. Але коли останньо розбили польську сотню, то до села прийшов цілий полк. Окружив Пашківці і знищив їх, спалив, зруйнував.

Отак справді виглядає тепер та ніби „ініціятива селян“. Бо кожний же знає про Український Виборчий Комітет в Луцьку, кожний міг зайти, розпитати, розвідати, а тоді вже на місці була б і ота „ініціятива“, колиб вона справді таки була потрібна. Тим більше цей правильний шлях був відомий п. Лобурському, що був безпосереднім ініціятором зборів. А ... цим шлях ... можна було йти до полагодження справи, бо тепер рішається доля не піддубецької гміни, навіть не луцького повіту, а всього українського народу на землях під Польщею.

Але—сталося. Обрано комітет і зібрано його зараз-же на нараду. На тій нараді виявилось, що якоїсь самостійної акції починати з ріжних причин не можна і остається йти або з бльоком, або... з польськими радикалами.. (?) Рішили перше порозумітись з бльоком і вислали делегацію до сен. Черкавського.

Довго переговорювали, але розійшлись з тим, що „ми“ скличете з'їзд, а там—що буде. Бо якось було делегації сказати, кого то треба поставити на листі кандидатів, кому то про це ходить; а тільки про це й ходило.

Ціла та історія булаб тільки смішною, колиб не була болючою. Бо є вона тільки займим причинком до того, як мало в нас звертається уваги на громадське добро, як дуже податливий наш грунт на всякі штучки невидних рук. Треба надіятись, що вона пройде, як незначний випадок передвиборчого часу, бо більшість учасників зібрання таки в великій мірі з'ясувала собі становище й зрозуміла, що підчас виборів жартувати нічого що об'єднаний український фронт в бльоковi непольських народів—це просто конечність часу і всі здорово думаючі українці, коли їм лежить добро народу на серці, мусять його підтримати.

Не хочеться вірити.

Від якогось часу дуже часто стрічається в Луцьку пос. Підгірський ... ніби нічого тут дивного. Але ... ся чутки про я ус... україн... партійну ... ськ... виборів окремою листою. Така чутка також нікого не здивувалаб, колиб вона не була звязана з особою посла Підгірського.

Поминаємо теперішнє неприємне становище пос. Підгірського, яке можна тільки означити поговіркою: як собі постелиш, так і виспишся. Але пригадаємо, що пос. Підгірський був з українського боку головною фігурою в бльоку національних меншостей у 1922 р. Пос. Підгірський певно пригадує собі окрему листу при тодішніх виборах небіжчика Воскресенського. Листа була, бо по наказу мусіла бути і мусів її висунути тодішній війт Воскресенський. Одначе він-же попереджав про те українське громадянство, що виставляє листу, бо мусить, але з тою певністю, що вона справі не пошкодить. І дійсно вона зібрала тільки 3 голоси. Неб. Воскресенський розумів шкідливість сепаратних виступів. Чи пос. Підгірський тепер не здає собі справи з того, що собою уявлялаб його окрема листа? Ми певні того, що пос. Підгірському нічого це виясновати. І тому не хочемо вірити у правдивість згадних чуток.

Замість віча — партійна нарада.

Сель роби заповіли в Луцьку на неділю 22 ц. м. своє віче. З'їхалося кільканадцять чоловік „партійців“ і „симпатиків“, приїхав і головний референт посол Чучмай. До 12-ої години говорилось ще про віче, але після 12-ої почали нараз видавати заздалегідь приготовані картки і з віча вийшла —„партійна нарада“;—з сокири, як то кажуть, вийшов пшик.

Якісь дивні ті сельроби. Скільки ... в Луцьку зав... запертих дверях кричать ... свою силу, про перевагу в громадськім життю, а як що до чого — то ховаються за двері; навіть зі своїм головою. Тепер, перед виборами, коли вже все, як то кажуть, рішено і підписано, чомуб то не дати послухати „своїм“ людям і чужі думки? Не вже так лякаються, щоб часом не „побуржуазились“? Чи може справа тріщить і треба радитись тільки зі „своїми“, як її склеїти?..

На це воно заноситься. Бо дуже велика ріжниця є між сельробами у верхах і сельробами в низах. Бо коли верхи „спасають“ цілий світ, всіх працюючих в Польщі і „в тім числі українців“, то низи в першу чергу думають таки про себе, про той гурт, до якого належать, про український нарід. Тут і немає нічого дивного. Бо так розуміють справу навіть верхи в інтернаціоналістів инших народів: перше про свій нарід думають, а потім про инші наради, чи працюючих тих народів. Тільки наші „інтернаціоналісти“ в першу чергу свій нарід забувають. Але нарід сам себе забути ніяк не може. Скорійше чи пізніще правда вийде на верх і навіть низові сельроби зрозуміють ту натяжку, з якою органи Сель Робу пишуть тепер про „національне визволення“. Тоді з певністю теперішнім верхам Сель-Робу не буде місця, навіть між своїми таки низами. Неправдою, шахрайством далеко не заїдеш. Не дивниця, що у них все робиться за запертими дверима.

Виборча хроніка.

Ксьондзи не можуть виставляти своїх кандидатур.

Кардинал Хлонд, який перебуває тепер в Римі, надіслав телеграму, в якій забороняє всім ксьондзам Польщі виставляти свої кандидатури до сойму і сенату.

Виборчі листи.

В головній виборчій Комісії у Варшаві зголошено до сього часу слідуючі виборчі листи до сойму:

Під числом 1. виступає „Безпартійний блок співпраці з урядом“.

ч. 2 дістала листа П. П. С.

ч. 3 польська партія „Визволєне“.

ч. 4 — листа жидівських соціялістів „Бунд“.

ч. 5—жидівська партія „Поалей-Сіон“.

ч. 6 листа Українського На... (... ов ...)

ч. 7 „Правиця“ Національної Робітничої Партії.

ч. 8—листа „Сельроб“.

ч. 9—не буде, з огляду на можливі непорозуміння з листою ч. 6.

ч. 10—дістала листа „Стронніцтва хлопського“.

ч. 11—листа „Монархістів“

ч. 12—листа „Строніцтва радикально-Хлопського“

ч. 13 листа комуністична „Єдности робітничо-хлопської“.

ч. 14. листа „Звьонзку Хлопського співпраці з Урядом“.

ч. 15. листа „Польського стронництва католицького—людового“.

ч. 16. листа „Головного виборчого комітету П. П. С. лівиці“.

Польські обшарники оподаткувались на вибори.

Польські монархісти-обшарники ухвалили обкласти себе податком на переведення виборів до сойму по 1 зол. з морга.

Цигани хочуть замінити ворожницькі карти на посольські й мандат.

До генерального виборчого комісара зголосився циганський король Міхаляк і зложив циганську листу до виборів. Король циганський зазначив, що „збридло вже нам кочовниче життя, хочемо реформи рільної, аби оселитись на землі і працювати. Чоловіки згасят вогнища, при яких кували ріжне кухонне приладдя, а жінки поде... ворожити ... доїти корови“. ... пробуває в Польщі циган 12,000 осіб.

Новѣ „Качка“.

„Пшегл. Вол.“ подає, що представники П. П. С., Визволення Партії Праці, З'єдночение Люду, Волинського звьонзку радикалів і групи „Весь Волиньска“ ухвалили покликати до життя Комітет для переведення виборчої акції на Волині, який видав комунікат: „з огляду на те, що акція виборча провадження через п. воєводу Мехою, є акцією його особистою, котра опірається на чинниках по части ворожих, а по части неприємних до особи, а навіть уряду маршалка Пілсудского, а тим більше не дає можливости співпраці з людністю українською і т. д. Одним словом підлабузнювання до українського виборця. А що буде далі?..

Правдива приязнь повинна говорити правду.

За „мішану“ листу.

15 ц. м. відбувся в Луцьку, в домі „Стшельца“ з'їзд прихильників „Народнього Вістника“. Нашу замітку про цей з'їзд в Ч. 5 нашої газети сконфісковано, тому обмежимося тут тільки до хронікарських уваг.

Отже відбувся з'їзд. З'їхалось людей до 80 з ріжних кінців воєвідства. Чоловіми „українцями“ на з'їзді були п. Домбровський з Володимира, член, чи бувший член ПУНЄ, п. Волошин, кандидат з листи № 22 з 1922 року, п. В. Сегейда, віцебурмістр зі Здолбунова і п. Твердохліб, начальник самоврядового відділу воєвідства. На з'їзді був присутній і п. воєвода Мех.

З'їзд був направлений проти ворогів держави і инших бльоків непольських народів у Польщі і за т. зв. мішаною листою при виборах. На з'їзді роздано учасникам брошурку „Про вибори до сойму та сенату“ в якій між иншим читаємо таке:

„Коли межи волинськими послами не буде ні одного поляка, то закони, потрібні для Волині, трудно буде провести, бо більшість поляків не знає ні Волині, ні того, чого для Волині потрібно. В таких справах посли поляки з инших частин держави, більше будуть довіряти польським послам волинським, хоч би їх було два чи три, ніж послам иншої нації, попросту через те, що свояк своякові більше вірить. Тим то, вигіднійше вибирати послів з мішаних списків, на яких будуть разом і українці і поляки і жиди...“

Все дуже зрозуміле і пояснень не потрібує.

Вислідом з'їзду було заложення „нової селянської, безпартійної організації, Українського Господарчого Об'єднання“, яке має взяти участь і у виборах до сойму й сенату під гаслами „співпраці з Урядом і то Урядом Маршала Пілсудського“.

Після з'їзду учасники з'їзду були на обіді в „Домі Стоважишень Польських“.

ПІДСУМКИ ШКІЛЬНОГО ПЛЕБІСЦИТУ.

Визиваються Кружки „Рідної Школи“, Плебісцитові Комітети і поодиноких громадян, що займалися шкільним плебісцитом, щоби найдальше до кінця січня 1928 р. надіслали до Правної Оборони при „Рідній Школі“ у Львові, Ринок ч. 10. ІІ пов. ось такі дані зі всіх громад своєї области:

1. Повіт ...

2. В котрих громадах переведено плебісцит?

3. Кілько декларацій внесено за українською школою та за скільки дітей?

4. Якщо не внесено декларацій, то по якій причині?

5. Чи були перешкоди, які саме, та як їх усунено?

6. Замітки.

Тих даних безумовно з кожної громади усіх повітів потрібно доконче до кінця січня 1928 до дальшого ведення оборони і акції в справі українського шкільництва на українських землях під Польщею. Спізнені і неточні відповіди спиняють цілу акцію. Тому просимо своєчасно надіслати повищі зіставлення.

Правна Оборона при „Рідній Школі“ Львів,
Ринок ч. 10. II.

Зі світу.

Перед литовсько-польськими переговорами.

12 цього м. від'їхав до Ковна представник мін. загр. спр. Тарновскі, щоб доручити прем. Вальдемарасові ноту польського уряду. У ноті накреслено підстави майбутніх переговорів, що мають відбутись в Ризі. На першу точку польських предложень, яка торкається справи кордонів, литовський уряд мав відповісти, що в цій справі не може бути балачки, бо між Польщою і Литвою нема кордонів, лише деморкаційна лінія. З инших точок (комунікація, пошта, телеграф і т. и.) литовський уряд годиться на переговори, як також і на місце переговорів — м. Ригу.

Німці з поляками не можуть зговоритись.

Як подає ABC, переговори в справі польсько-німецького торговельного трактату, які почались 15 ц. м. стали на мертвій точці.

Англія будує нові стратегічні пункти.

Англія має намір в найблизшому часі розпочати будову порту в Акабі, в Палестині, а також залізничного шляху з Акабі до Коан, який буде лучити Середземне Море з Чорним. Це новий догідний стратегічний пункт для Англії.—Це називається, що Англія йде по лінії вічного мира.

Російські борги.

Всі передвоєнні російські борги Франції виносять шість мілярдів франків у золоті. Більшовики погоджуються віддати Франції гроші, коли вона позичить їм нові міліони.—Також аритметика...

Ріжні вісти.

— Президент Півн. Америки Кулідж привітався підчас новорічного поздоровлення з 3,000 особами, так що після мусів був кликати лікаря, бо натягнув на руках жили.

— На Кримськім півострові, панують від кількох днів великі спеки, температура доходить до 30 ст. В той-же час на Кавказі продовжуються великі морози і сніжні заверухи.

— В Празі двох учнів, звільнених зі школи летунів, вкрали з гангару самолет і зникли на нім в невідомому напрямі. Недавно заарештовано їх біля Грубешова, де спустились з браку бензини.

— Мусоліні виголосив на зібранні фашистів промову, в якій зазначив, що італійський нарід мусить ще перебувати на військовому положенні.

— В Америці, один громадянин збудував собі дім з старих газет. Робив це так, що купку газет складав під гідравлічну прасу поливаючи відповідним плином, щоб ті „цегли" були непромокальні. Для цього дому вжито 80.000 газет, по 30-64 сторінок.

— У Варшаві розпочався процес за надужиття в Слідчому Уряді. До судової відповідальности притягнено вищих урядовців, котрім загрожує по кілька років тяжкої вязниці.

На Віленщині зліквідувала поліція шайку, яка займалась шпигунством на корість Совітів. На чолі шайки стояв підполковник ген. штабу Иосиф Миколаюк, якого з 4-ома товаришами посаджено до вязниці.

Безробітних все більше і більше.

Урядові обчислення головного стат. уряду виказують, що за час від 19-26 листопаду 1927 р. було 132,687 безробітних, в тому 32,692 жінок. В самій Варшаві мае буги 10,578 безробітних. В порівнанню з попереднім тижнем число безробітних зросло о 8,612 осіб

Кінець світа за 150,000 літ.

Два англійські астрономи обчислили з найбільшою точністю, що за 150,000 літ земля стане непорушною, бо починається крутитись щораз поволіще, а від 1870 року рух землі зменшився на пів хвилини. Таким чином за 150,000 літ земля зовсім буде непорушна.—Потішмося, що це буде вже не за нашої памяти.

Під знаком „мира".

Цілий 1927-ий рік зі сторінок світової преси не сходили такі питання, як справа розоруження й замирення. Але той-же рік дуже наглядно висказав, як то далеко від слів до діла. Цілий той рік всі европейські держави утримували величезні армії і видавали на них величезні суми грошей. Крім регулярного війська у всіх державах існують величезні народні військові організації, які роблять військові вправи зі зброєю, беруть участь у військових порадах і навіть маневрах. Сили армій і коштів, які йшли на них в ріжних державах, виказує понизша таблиця:

Держава	Скільки чоловік в армії в тисячах	Кошта в міліонах фунтів шт.	Процентове відношення до цілого буджету
СРСР	1,050	73 4	14·5
Франція	730	55,4	18 —
Італія	325	52,0	24· —
Англія (без кольоній)	310	42.4	5·3
Польща	300	15.0	35 —
Югославія . . .	150	9,0	19· —
Румунія	140	6,6	14· —
Чехословаччина	120	10,6	17· —
Німеччина . . .	100	23,5	5· —

Дійсно миром пахне.

ДОПИСИ

Віче „Визволення".

(с. Любіковичі, пов Сарни)

14 січня ц. р. в с. Любиковичах біля волости під голим небом урядив віче б. пос Кордовський з „Визволення". Присутніх на вічу було біля 200 осіб Перш усього п. К. висвітлив, хто він є та чого приїхав, притім став роздавати афіші (програм своєї партії) та газети польською, російською та українською мовами. Деякі з вічевиків цих афіш не хотли навіть брати до рук, а декотрі викрикували проти газет писаних польськ. мовою, що не вміють їх читати. Люде нарікали на сучасні польські школи, які ні їх, ні дітей їх не навчили ні читати, ні писати по українськи. Настрій людей був так напружений, що Кордовський, як та білка в колесі, став крутитись і контрастово в своїй промові міняти позиції, підшукуючи доріжку, котраби хоч приблизно йшла в напрямку бажань громади, щоби тим опанувати настрій своїх слухачів та попередити неприємність—остатись полковником без жовнірів. Проти праці Кордовського виступив радний любиковицької волости, він же член повітового соймику і „жонца" колківського „майонтку" пан Цинт. Між панами почалася сварка. Тут то пан Кордовський і вивязався зі своєї неприємности вказавши на нікчемність польського шкільництва та безтолковість як гмінних так і повітових самоврядувань. Ця правда слухачів трохи урівноважила і віче скінчилось без скандалу. Слухачі-ж остались при свойому розумінні виборчої справи: хай пани брешуть, що і як хочуть, а ми будемо голосувати тільки за бльок національних меншостей — казали люде, ідучи до дому з віча.

Селянин.

Коляда.

(с. Погорільці на Дубенщині).

В цім році коляда пройшла надзвичайно гарно. Колядували просвітяне під гаслом: „Вся коляда на культурно-освітні цілі". В кожній хаті щедро нагороджували господарі колядників і дякували за стройний спів, особливо цікавилися люди тим, що святочний тропар і колядки співались рідньою мовою а не так, як то колись, по московськи. Гроші від коляди поділено так: 40 зол. на будову Народнього Дому в м. Дубні, на 10 зол. куплено книжочок дітям на ялинку, 5 зол. відіслано пожертви на „Рідню Школу" і за 117 зол. куплено бібліотечку для філії. Бібліотечка уміло підібрана, складається з дуже хороших і ріжних галузів книжок. Помітно що молодіж і старші починають перероджуватись, кидають піяцтво і бійку а займаються самоосвітою, читаючи корисні книжки та газети. За дозволом п-отця Ананія Заназовського колядували і в церкві, але як видно пан-отець сподівався колядки московської, а як почув що колядують люди в своїй церкві і своєю мовою вельми розгнівавався і перервав колядку словами: „довольно" „будєт" „уж показалі свойо іскуство". Таке жандармське „веленіе" люди приняли за велику образу, а колядники (зокрема і співаки на крилосі), переконались що п.-отець відмовляється правити в церкві і говорити проповіді своєю мовою не тому, що п.-о. є в старості літ, а тому що для нього не люба мова тих душ, котрих він є пастирем. П.-отцеві належалоб знати, що часи змінилися і стара політика тепер не вдасться, бо знають люди хто вони і чиїх батьків діти своєї мови зневажати не дадуть.

Колядник

[село Оришківці, кремянецього повіту].

Перед різдвяними святами сього року молодь читальні в Оришківцях, хлопці і дівчата, підготовили на свята колядки. Раділи всею душею, що спричиняться своєю працею на користь своїх культурно-освітніх установ, на користь „Рідної Школи". Але ж, як і в багатьох инших селах, так і у нас— як говорить народня риповідка—не без виродка.—Просвітяне просили церковного старости та членів церк. правління дати із церкви звізду. Однак на наших церковників ця просьба чомусь так вплинула, неначе б їх хто із власної хати вигонив. Іван Блажко кричав: „Не треба нам вашої просвіти! Прожили ми вже трохи більше за вас, та не бачили, яка вона й не чули про ню і не хочем чути! Де то видано!? Де так і коли було, щ б колядувати на Просвіту"!?—А Іван Трохимчук, церков староста, додав: „я тут в церкві голова і піді мною вся церква і звізда. і все, і звізди я вам не хочу дати, бо я так хочу і так батюшка казали". Запитали і священника. Священник у нас новоприбувший і сказав, що не знайомий ще з тутешніми обставинами і людьми, тому радити нікому не може, та зазначив, що, на його погляд, коли просвітяне бажають поділити збір від колядок між рідною школою, просвітою і церквою, то їм заборонити і перешкоджати не можна і закликав членів церковного правління і просвітян до порозуміння і згоди, але це не помогло. Просвітяне зі свого боку пояснювали, що хочби колядували лише на церкву, то й тоді треба уділити частину на рідну школу, бо навіть вища церковна влада дала на це дозвіл; що просвітяне не хочуть пропити заколядованих грошей, як то робили до цього часу ті „сміреннис", що колядували ніби на церкву, а фактично більшу частину збору пропивали та після тих „трудов" ходили по улиці, викрикучи соромні пісні. І це не помогло.

Не уйнялися наші Івани ще й на другий день і коли люде вийшли з церкви, то вони наробили ще більше шуму; а до них прилучилось ще кілька дурисвітів, котрим культурно освітня справа не може поміститись в голові, і счинили під церквою не абиякий ярмарок на ту тему. Серед гамору найбільше давался чути нашого дяка Миколу Качеровського. Останній і підготовив цей ярмарок, намовляючи перед тим кількох своїх близьких. Хотячи в той спосіб помститись на одному з членів читальні через особисті порахунки, він кричав, що його „обіжают", що він прихильників „Просвіти" „обпише і обпачкає", ви, люде, кричав, їх не слухайте, прогоньте їх." А його близькі за ним потакували (не сказав тільки: йдіть люде, за моїм прикладом)

Трудно. Пішли колядувати без звізди. Мішаний хор, хоч невеличкий, співав бездоганно, вся громада зустрінула його прихильно і була задоволена за виїмком кількох, котрі не дозволили у себе колядувати. Перший не дозволив Іван Блажко та за його порадою Анна Бейзем, третій Іван Мамчур та Иосиф Шандрук. До церковного старости думали не заходити, бо він дуже ненавидить „Просвіти", однак його жінка оцінила справедливість і говорила: не минайте мене, зайдіть; я не хочу бути ні останньою ні першою поміж людьми і в мене є син; може й він як инші прихилиться до „Просвіти", коли підросте, я не бачу в тім нічого злого і т. д.

Колядки перепроваджено. Радісно зітхнули наші колядники, переконавшись, що не багато є тих затурканих темних Іванів. Село наше не велике, а колядувала ще й друга партія ніби на церкву. Збору просвітянський хор мав всього зол. 58 гр 75. Із тієї суми уділено 6 зол. на церкву, а решту—50 проц. на потреби місц. читальні, 40 проц. на „Рідну Школу" і 10 проц. на Кремянецьке повіт. Т-во „Просвіта".

Посторонній.

Заходи проти української мови в церкві.

[с. Передмирка, пов. Кремянець]

8 XII. минулого рбку в с. Передмирці в домі тутешнього священника зібралося під проводом благочинного з села Матвієвець духовенство з кільканадцяти сіл з ціллю підписати постанову проти українізації дооколичних церков. Тому, що саме духовенство без селян мало що значить у такій справі, то на це зібрання притягнуто також і селян, здебільшого таких, що „з батюшками чарку п'ють і волю їх чинять". О. благочинний у войовничій позі сказав між иншим таке: „Єслі прідут к вам какіє-лібо проходімци і будут вам предлагать украінізовать церкву, гоніте іх проч... Пішіте прошенія, чтоби у вас служілі по славянскі и подпісивайтесь на ніх целимі приходамі. Іначе плохо будет. Одне церковния кніги на украінском язике обойдутся в 1000 злотих". Я не міг стерпіти такої ганебної агітації і сказав благочинному, що з його боку не гарно називати українців на їх землі „проходімцами" і дивно вимагати від них прихильности до мертвої і незрозумілої словянщини і відрази до тієї мови, що є витвором їх духа. Рівночасно заявив я присутнім селянам, що вони не мають права підписувати яких-би то небуло паперів, коли село їх на це не уповноважило. Майже після двохгодинної суперечки зібрання, здається, скінчилось не так, як його ініціяторам бажалось.

Цей випадок ясно свідчить про те, як широко користуються ріжними нечесними засобами ті, що хотять зупинити сучасний українізаційний рух серед нашого православного народу.

Ю. Г.

Тільки той достойний щастя
Хто боровся за нього

Б. Грінченко.

З КООПЕРАТИВНОГО ЖИТТЯ НА ТОМАШІВЩИНІ (ХОЛМЩИНА).

Початки кооперативного руху на тереві Холмщини можна вже було замітити перед світовою війною. Звичайно рухом цим керував „Союз Рускаго Народа", який в

Ogłoszenie.

Pisarz Hipoteczny Wydziału Hipotecznego przy Sądzie Okręgowym w Łucku ogłasza, że w dniu 30 Stycznia (poniedziałek) 1928 roku o godz. 15 min 30 będą zakończone czynności w księgach hipotecznych nieruchomości majątków, położonych na terytorjum powiatów: Dubieńskiego, Kostopolskiego, Krzemienieckiego Rówieńskiego, Sarneńskiego i Zdołbunowskiego z powodu przeniesienia ksiąg w dniu 31 stycznia 1928 roku (wtorek) do Równego.

Pisarz Hipoteczny
(—) *Ignacy Prusakiewicz*

Оголошення.

Гіпотечний Писар Гіпотечного Відділу при Окружному Суді в Луцьку оголошує, що дня 30 січня (понеділок) 1928 року о год 15 хвил. 30 будуть закінчені чинности в гіпотечних книжках нерухомостей маєтків, які находяться на терені повітів: Дубенського, Костопольського, Кремянецького. Рівенського. Сарненського і Здолбунівського з приводу перенесення книг дня 31 січня 1928 року (вівторок) до Рівного.

Гіпотечний Писар
(—) *Ігнаци Прусакєвіч.*

деяких селах заклав споживчі товариства. Инших кооператив адміністрація в той час закласти не дозволяла. Світова війна примусила ці кооперативи звинути свою діяльність, як рівнож не давала можливости закладатись новим Так само і політичні переверотн, в дальше девальвація польської валюти не сприяли закладанню нових кооператив. І так на деякий час кооперативний рух на Холмщині завмер і тільки з квітня 1925 року починають знов виринати кооперативи на Холмщині.

Маючи під рукою цифр від дані 7 кооператив Томашівського повіту а саме: „Єдність" в Жерниках, „Добробут" в Ріплині, „Громадська Спілка" в Стенятині, „Вільність" в Телятині, „Прогрес" в Зімно, „Допомога" в Пянках і „Надія" в Ратичеві, хочемо придивитись, які наслідки дала праця цих кооператив і що вони собою уявляють. Ці 7 споживчих кооператив обєднують поверх 300 членів, або 34 проц. всього числа самостійних господарств, що показує на малу свідомість населення, які вони може мати користи з кооперативного обєднання. Дальше з цього бачимо, що пересічно на кожну кооперативу припадає 43 членів, а тим самим кооперативи напевно продають свій крам і нечленам, з чим весь час необхідно боротися притягуючи як найбільше членів, що вдається дуже легко зробити тоді, коли кооперативи будуть давати товарові звороти.

Біланс цих 7 кооператив при кінці 1927 року (жовтень-листопад) виносить суму 14.702,97 зол., або пересічно на одну кооперативу 2.100 зол. Власні оборотові капітали виносять 10.410 зол. а чужі— 4.442 зол. себто власних капіталів є майже в 2,5 рази більше ніж чужих і таким чином кооперативи є самовистарчальні.

Продали товарів ці кооперативи з початку 1927 року на суму 59.655-зол., що припадає на кожну кооперативу 8.522-зол. Загальний оборот 84.417-зол. Валовий зиск виносить суму 11,514-зол., а після відчислення всіх видатків 6.084.50 зол. (пересічно на одну кооперативу 869-зол.). Колиб не кооперативи, то весь цей зиск пішовби в кешені приватних торговців, при чім зиск цей виносив би ще більшу суму, бо приватні купці продавали, до заснования кооператив, товари значно дорожче а з появленням кооператив мусіли ціни знизити. 4 із 7 кооператив мають вже власні будинки.

У всіх кооперативах члени управи працюють спільно і цілком безплатно і тим самим спричинилися до матеріяльного зміцнення кооператив. Так само і члени в більшости випадках ставляться до кооперативи прихильно і допомагають їх розвиткові, напр. безплатна праця при будові кооперативних домів спільними силами то що.

До негативних явищ належить віднести: 1) невелика порівнюючи кількість населення обєднана в кооперативах; 2) брак людей добре ознайомлених з веденням справ кооперативи, головно рахівництва; 3) в деяких к-вах відчувається брак праці зі сторони Надзірної Ради; 4) брак кооп. освідомляючої праці. Дальшим шкідливим явищем є те, що майже всюди відпускають крам на кредит, що приносить кооперативам певні страти. Цю шкідливість зрозуміли вже самі керуючі органи і помалу запобігають цьому.

Взагалі кооперативи стоять на доброму шляху і при усуненні вище згаданих хиб, розвиток їх забезпечений. Можна тільки побажати, щоб инші села пішли за прикладом своїх товаришів Томашівщини, дякуючи чому спричиняться до піднесення добробуту населення і визволяться від визиску капіталістів і лихварів.

О Кра.

До Бога взивай,
та рук не покладай.

НОВИНКИ

Незатверджена конфіската

Після сконфіскованного Ч 5. „Укр. Громади", випущено чергове число без сконфіскованих статей. Одначе й Ч. 6 староство сконфіскувало. Виявилось, що староство забуло сконфіскувати в Ч. 5 допис „Передвиборчі надужиття" і пропустивши його в Ч. 5, сконфіскувало в Ч. 6. Часть газети вже була розійшлась. З пошти, з Редакції та з кіосків забрала поліція тільки понад 800 примірників газети. В суботу вечером наспіло повідомлення суду, що конфіскати Ч. 6. „Укр Громади" суд не затвердив. Колиб ще не було на місцях одмінено зарядження конфіскати, то цим шляхом повідомляємо, що Ч. 6 „Укр. Громади" звільнене від конфіскати і може вільно находитись і в розпродажі по кіосках і книгарнях. Пороблено заходи, щоби повернуто забрані газет і коли їх отримається, то розішлеться нашим передплатникам.

Адміністрація

На допомогу потерпівшим од повені українцям-галичанам. Через нашу Редакцію зложили: Філія Т-ва „Просвіта" в с Ратневі, Луцького пов. заколядовані пр світянами підчас свят Різдва — 51·05 зол; Яків Овчарук зібрані в с. Устечко, гм. Ст. Олексинець, кремянецького пов.—8·60 з.

На „Рідну Школу" через нашу Редакцію зложили: гр Павло Кухарчук заколядовані підчас Різдва в с Новій Милі сь... Здолбунівського пов. 29 зол. 0 гр; Влас Янчар з с Мок... ... гм на ... Разом 32·50 зол. які од... належ... ности д... Львова

Відчиняють православні церкви.

Міністерство Ісповідань дало згоду на відчинення парафій в с. Голинка і с. Вулька Гроденської епарх та в с. Поручені Поліської епарх. Не дозволено відчинити парафію в с. Перковичах Поліської епарх.

Смерть на очах глядачів.

У Львові пописувався акробат Стефан Полінський: лазив по мурі камяниці, з долини на дах, скакав з даху на дах. Нарешті день 15 січня ц. р. поклав кінець його майбутній карєрі. Полінський звязаний ланцягами мав у повітрі звільнитись з кайданія. Виліз по линві на дах 2-х поверхової камяниці, та бідолаха послизнувся на дахівці і впав головою на землю в присутності кількох тисяч глядачів. Вечером того дня вже не жив.

Українська хроніка.

— Український Кооперативний Банк у Берестї вживає заходів до відкриття філії в Камянці Литовськім.

— Укр Кооп Банк у Берестї при допомозі Ровіз. Інспекторату в Луцьку, влаштував кооперативні курси в Сарнах.

— В Тараканові, дубенського повіту відбулись загальні збори філії Т-ва „Просвіта" на яких вибрано нову раду. Головою філії обрано Купріяна Довгаля.

— Батьківський Комітет луцької української гімназії, ухвалив вислати до Кураторії шкільної округи делєгацію для зїзування деяких засадничих питань. Цей же Комітет отримав дозвіл на переведення коляндовочних збірок для незаможних учнів гімназії.

Український Національний Музей-Архів

при Українському Інституті Громадознавства (заснов. У. Г. К. в 1923 р) приймає в дар, на переховування та купує ріжні матеріяли:

1. З визвольної боротьби українського народу

— революційної і військової: спомини, документи, відозви, проклямації, мапи, пляни боїв, реляції, журнали боєвих подій, записні (польові) книжки, ріжні листування про бої та стан армії, щоденники, спогади, життєписи, некрольоги, перекази, козацькі і стрілецькі пісні, записки учасників і очевидців про події, про відношення місцевого населення до своїх і чужих військ, накази, обіжники, заклики, закони, универсали, грамоти, декларації, меморіяли, постанови, протоколи засідань, зборів, зїздів, запросини на засідання, пашпорти, легітимації, перепустки, плакати, оповістки, програми урочистих свят, летючки, проклямації, газети й вирізки з них, журнали, брошури, бланкети й инш.; а також: фотографії, малюнки, ілюстрації, схеми, гроші, грошові знаки, поштові марки, марки ріжних оплат і пожертв; прапори, бунчуки, герби, зброю, зразки уніформи україн. війська, відзнаки, ріжні значки, печатки, стемплі; і ин

2. Памятки української старовини й мистецтва

3. Матеріяли до історії української еміграції—

все, що освітлює життя еміграції та культурну і політичну її діяльність, а також відношення до неї народів, серед яких еміграція перебуває;

4. Відомости про українські памятки, що знаходяться в чужих державах

... бібліотеках, та по приватних руках)—зареєстрован-

...

Щ... переховування зібраних матеріялів і опублікования, то Муз. Арх. ... ється лише волею жертводавців-власників і додержується виданих від Музею Архіву зобовязань, що до хоронення матеріялів у тайні й инш.

Музей Архів видає зацікавленим особам справки про поляглих вояків і померлих на еміграції (на основі тих матеріялів, що вже зібрані в Муз.-Архів)

Муз.-Архів звертається з проханням до громадянства про надсилку до Музею-Архіву відомостей про поляглих в боях, на повстанні чи померлих на еміграції; для цеї цілі Муз.-Арх. виготовлено спеціяльний „Листок Поляглого", який розсилається у необхідній кількости примірників.

Музей-Архів звертається із закликом до всіх установ, та організацій, що ліквідовані і закінчили свою діяльність, про передачу до Муз.-Арх. св їх архівів.

Музей Архів вірить у співчуття цій важливій національній справі всього українського громадянства без ріжниці земель і політичних поглядів.

Для перегляду та встановлення вартости матеріялів при Музеї-Архіві працює Наукова Колегія з учених фахівців.

До цього часу Музей-Архів зібрав до 50 000 ріжних матеріялів.

АДРЕСА: ПРАГА III, SERIKOVA UL. 4|3. ЧЕХОСЛАВАЧЧИНА.

Дирекція Музею-Архіву.

Видавець М. Черкавський Drukarnia F. Richtera Łuck Відповід. редактор С. Вишнівський.